

Heilig-Hartcollege

Heist-op-den-Berg

Rapport Cyberpesten

2022

Inhoud

Inleiding.....	2
De resultaten van het Heilig-Hartcollege.....	3
Ben je in het afgelopen jaar online lastig gevallen, slecht behandeld of is er iets online gebeurd dat je van streek maakte?	3
Heb je het afgelopen jaar iemand online (niet-opzettelijk/opzettelijk) lastig gevallen, slecht behandeld of van streek gemaakt?.....	4
Hoe vaak gebeurde dit?	5
Weet je van wie het (meestal) komt?	6
Wat gebeurde er?	6
Bij wie kan je terecht als je gepest wordt.	7
Heb je het afgelopen jaar gemerkt dat iemand anders online gepest werd of iets anders meemaakte online wat hem of haar van streek maakte?.....	8
Bronnen.....	10

Inleiding

Op onze school hebben we in het schooljaar 2020-2021 een Digisprong genomen door middel van ons Byod-project. Alle leerlingen van het 1ste tem het 4de jaar moesten een eigen toestel aanschaffen. Er kwamen toen in 1 klap ongeveer 850 laptops op onze school naast de eigen smartphones die leerlingen reeds hebben. Dankzij de subsidies van de Vlaamse overheid kwamen daar dit schooljaar nog een 300 toestellen bij. Onze school heeft 1247 leerlingen en daarvan hebben 1082 leerlingen een eigen toestel op de school. Enkel de leerlingen van het 6^e en 7^e jaar hebben nog geen schoollaptop. Voor deze leerlingen zijn er nog een 60-tal toestellen vanuit de school voorzien en 1 computerlokaal.

Niet alleen het beheer van zoveel laptops maar ook de alsmaar meer digitaliserende maatschappij vergen een doordachte aanpak. Onze school heeft de taak om onze leerlingen mee te krijgen op deze alsmaar sneller rijdende digitale trein maar ook om ze te behoeden voor de gevaren van de digitale wereld. Wij willen daarom als school inzetten op het mediawijzer maken van onze leerlingen en thema's die hierbij aan bod komen zijn bv cyberpesten, fake news, ...

Doordat er op onze school af en toe gevallen van cyberpesten worden doorgegeven willen wij als school eerst dit probleem in kaart brengen. Daarom hebben we bij alle leerlingen van onze school een enquête afgenomen. In totaal hebben 1125 leerlingen de enquête ingevuld wat neerkomt op 90% van onze schoolbevolking. De gegevens uit deze enquête zijn bijgevolg representatief voor onze school.

De enquête is gebaseerd op het Apestaartjarenonderzoek. Dit is een is een grootschalig tweejaarlijks onderzoek naar de digitale leefwereld van Vlaamse kinderen en jongeren tussen 6 en 18 jaar.

Op basis van de gegevens van onze enquête en de gegevens van het Vlaams gemiddelde kunnen we heel wat interessante conclusies trekken in het bijzonder op het gebied van cyberpesten.

Uit het Apestaartjarenonderzoek van 2020 blijkt dat 17% van de bevroagde jongeren het afgelopen jaar online lastig is gevallen, slecht is behandeld of in aanraking kwam met een online gebeurtenis die hem of haar van streek maakte. Er is geen groot verschil in leeftijd te zien want zowel in de eerste als tweede graad is 18% van de jongeren lastig gevallen, in de 3de graad is dit slechts 15%.

	EERSTE GRAAD	TWEEDE GRAAD	DERDE GRAAD
Ja	18%	18%	15%
Nee	70%	76%	82%
Zeg ik liever niet	12%	6%	3%

De meerderheid van de jongeren kwam niet in aanraking met cyberpesten (77%) waarbij ongeveer 6% niet op de vraag wenst te antwoorden. We moeten er wel rekening mee houden dat bij deze laatste groep ook leerlingen zitten die lastig zijn gevallen.

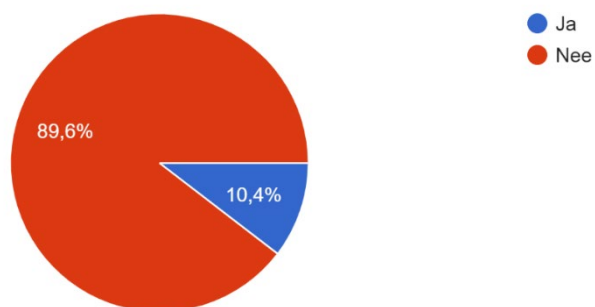
We stellen verder vast dat het aantal leerlingen dat niet in aanraking kwam met cyberpesten duidelijk stijgt van de eerste graad (70%) over de tweede (76%) naar de 3de graad (82%). Leerlingen die met cyberpesten in contact komen, bevinden zich dus vooral in de eerste graad. Bij deze groep moeten we zeer sterk inzetten op sensibilisering zonder de tweede en derde graad uit het oog te verliezen.

Wij hebben in onze enquête ervoor gekozen om de optie om niet te antwoorden niet aan te bieden om een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen. We zijn ervan uit gegaan dat door de anonimiteit de drempel om deze enquête naar waarheid in te vullen laag genoeg was.

De resultaten van het Heilig-Hartcollege

Ben je in het afgelopen jaar online lastig gevallen, slecht behandeld of is er iets online gebeurd dat je van streek maakte?

De enquête van het Heilig-Hartcollege geeft een ander beeld. Op onze school geeft 10% van onze leerlingen aan dat ze het afgelopen jaar met cyberpesten te maken hadden. Dit is beduidend lager dan het Vlaamse gemiddelde van 17%.

We kunnen hieruit besluiten dat de problematiek op onze school minder groot is dan in Vlaanderen maar hoe dan ook ligt dit gemiddelde veel te hoog en gaan we als school moeten inzetten op beleidsvorming en het verdere sensibiliseren van onze jongeren maar ook leerkrachten en zorgcoördinatoren.

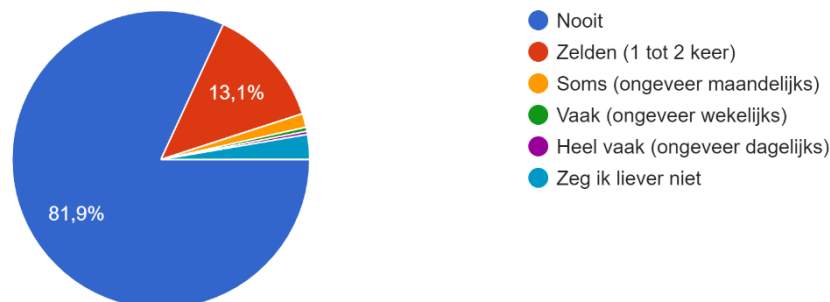
Als we gaan inzoomen op de verschillende graden in onze school, zien we ook daar grote verschillen tussen de eerste graad en de andere graden. Op basis van vroeger onderzoek¹ gaan we er vanuit dat vooral meisjes, leerlingen in de eerste graad secundair onderwijs, BSO-leerlingen en kinderen met weinig zelfvertrouwen meer risico lopen. In onze bevraging hebben niet gekeken naar het geslacht en de richting maar alleen naar de graad.

Dat de problematiek bij onze BSO-leerlingen sterk aanwezig is kunnen we alleen maar besluiten door het aanvoelen en de ervaring van onze leerkrachten en zorgcoördinatoren.

	1ste graad	2de graad	3de graad
Ja	13%	9%	6%
Nee	87%	91%	94%

In de eerste graad geven 13% van de stemmers aan dat ze het afgelopen jaar online zijn lastig gevallen vanaf de tweede en derde graad zien we een grote daling.

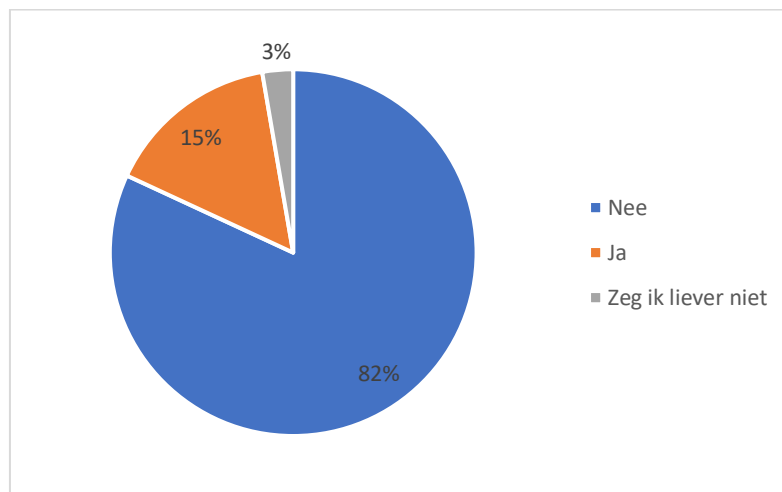
Heb je het afgelopen jaar iemand online (niet-opzettelijk/opzettelijk) lastig gevallen, slecht behandeld of van streek gemaakt?

We zien dat 15% van onze leerlingen toegeeft dat ze iemand online hebben lastig gevallen, slecht behandeld of van streek gemaakt. We stellen vast dat de meeste leerlingen er zich bewust van zijn dat ze cyberpesten vermits 15% van onze leerlingen instaan voor 10% van de cyberpestgevallen. Er zijn enkele mogelijke verklaringen voor dit verschil: ofwel durven de slachtoffers ook in deze anonieme enquête niet aangeven dat ze slachtoffer zijn geworden ofwel doen de cyberpesters dit niet alleen bij leerlingen op onze school. In het eerste geval zou dit willen zeggen dat het cijfer dat uit onze enquête is gekomen in werkelijkheid hoger zou liggen, meer in de richting van het Vlaamse gemiddelde. Als we ervan uitgaan dat we in dit geval verkeren moeten we ervoor zorgen dat het

¹ Vandoninck, S. (2016, augustus 29). Welke jongeren worden vooral gecyberpest? Hoe gaan zij daarmee om? Inzichten en tips, <https://www.stoppesten.nl/welke-jongeren-worden-vooral-gecyberpest-hoe-gaan-zij-daarmee-om-inzichten-en-tips>

vertrouwen van slachtoffers van deze problematiek groot genoeg is om dit aan te geven. Het informeren en opleiden van leerkrachten en zorgcoördinatoren kan hierbij een oplossing bieden. Hier gaan we verder in dit verslag nog op in.

Verder kunnen we besluiten dat daders zich bewuster zijn van hun gedrag dan dat we toch wel vooraf hadden aangenomen. Het onbewust zijn is namelijk 1 van de basiskenmerken van cyberpesten geworden².

Hoe vaak gebeurde dit?

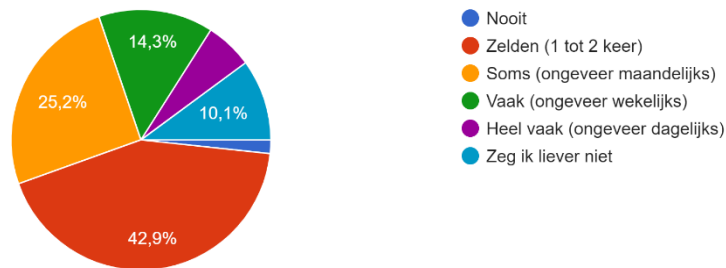
Uit de resultaten geeft 43% van de slachtoffers aan dat het cyberpesten slechts 1 of 2 keer plaatsvond (van de 11% uit de bovenstaande grafiek). Dit cijfer ligt beduidend lager dan de 57% waarvan men spreekt in het Apestaartjarenonderzoek. Het cyberpesten gebeurde in andere gevallen maandelijks (25%) tot zelfs wekelijks (15%) of dagelijks (7%). 10% van de slachtoffers wenst hier niet op te antwoorden. We zitten bij het dagelijks cyberpesten evenwel onder het Vlaamse gemiddelde van 13% maar op onze school ligt het maandelijks en wekelijks gemiddelde wel veel hoger dan de 9% in Vlaanderen³.

Dit zijn zeer verontrustende cijfers want omdat dit betekent het cyberpesten veel hardnekkiger gericht is tegen bepaalde slachtoffers en dat het zich herhaaldelijk blijft voordoen. Dit is toch iets waar we als school stappen in kunnen zetten om dit een halt toe te roepen. Door sneller op de hoogte te zijn van deze gevallen of ze sneller te herkennen, kunnen we als school sneller gaan ingrijpen en het probleem proberen op te lossen.

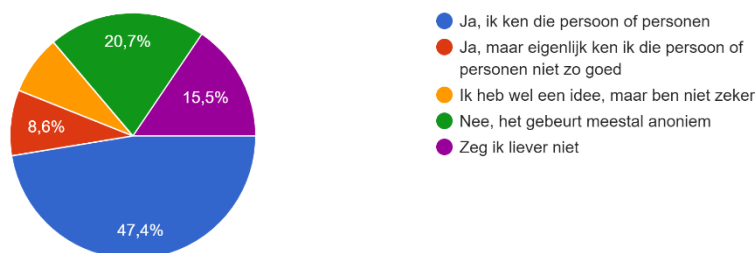
² "De pester ziet de ernst vaak minder in en daardoor is het pesten vaak ongeremder." (Engelbos, Boone, Vanderlooy, & Follaets, 2019)

³ Vandenbussche, Callens, Van Hecke, & Godfroid, 2020

Dit bevestigt wel het voorgaande besluit dat er op onze school meerdere gevallen zijn van herhaaldelijk gedrag, dat het overgrote deel van de cyberpesters zich bewust is van hun gedrag.

Weet je van wie het (meestal) komt?

In de bijna de helft van de gevallen kennen de slachtoffers de daders, dit ligt een beetje lager dan het Vlaamse gemiddelde (55%). Een heel klein deel van de slachtoffers zegt de daders niet zo goed te kennen (8%) wat dan weer heel wat lager is dan Het Vlaamse gemiddelde van (20%), in een vijfde van de gevallen gaat het om een anonieme pester. De dader is dus in de meeste gevallen iemand uit de omgeving van het slachtoffer en zelfs mogelijk uit de schoolomgeving.

Wat gebeurde er?

Hierbij moeten we wel rekening houden met het feit dat de slachtoffers meerdere dingen konden aanduiden bij hoe het gebeurde zodat een vergelijking met het apenstaartjarenonderzoek moeilijker is. Wel komen we tot enkele besluiten als we de resultaten van beide onderzoeken gaan vergelijken:

Los van de frequentie, valt het op dat het gebeurde in 59% van de gevallen doordat er gemene dingen werden gezegd over de slachtoffers via tekst- of online berichten. Dit resultaat ligt hoger dan het Vlaamse gemiddelde, maar in beide onderzoeken komt naar voor dat het grootste deel van de gevallen van cyberpesten op deze manier gebeurt.

In een kwart van de gevallen werden er roddels verspreid op het internet. De slachtoffers werden in 25% van de gevallen zelfs bedreigd via tekst- of online berichten. Dit is veel hoger dan het Vlaamse gemiddelde van 15%.

Ook werden slachtoffers online genegeerd of uitgesloten uit bijvoorbeeld WhatsApp-groepen in

ongeveer 22% van de gevallen. Dit laatste cijfer ligt beduidend hoger dan het Vlaamse gemiddelde. In 10% van de gevallen werden accounts op sociale media gehackt en deed men zich voor als de slachtoffers of stal men het slachtoffer z'n persoonlijke informatie. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat slachtoffers niet altijd even zorgvuldig omspringen met hun accounts en hun wachtwoorden. Hier kunnen wij ook als school sensibiliseren en het belang hiervan onderstrepen. Hiermee wordt zeker niet bedoeld dat het de fout van het slachtoffer is. De slachtoffers werden ook gecyberpest doordat beschamende filmpjes of foto's van hen online werden geplaatst.

Bij wie kan je terecht als je gepest wordt.

We zien bij de jongeren op onze school dat ze in gevallen van cyberpesten terecht kunnen bij hun ouders, goede vrienden of klasgenoten (+70%) We zien hierbij ook dat slachtoffers veel minder gaan aankloppen bij leerlingbegeleiders (20%) en leerkrachten (28%). Dit stemt overeen met de resultaten bij de Vlaamse jongeren. Wel zien we dat op onze school de jongeren sneller een beroep doen op hun ouders dan de Vlaamse jongeren. Ook het gemiddelde op onze school dat naar leerkrachten zal stappen ligt hoger dan het Vlaamse gemiddelde van 20%. Tel daarbij nog de 20% die aangeeft dat ze ook bij de leerlingbegeleiding kan stappen dan scoren we beter dan het Vlaamse gemiddelde. Dit bevestigt deels de these dat we vroeger in dit verslag al trokken dat de slachtoffer de leerkrachten en leerlingbegeleiders onvoldoende vertrouwen om hen te betrekken. Daardoor kunnen we als school soms niet snel genoeg ingrijpen en de slachtoffers de ondersteuning bieden die ze nodig hebben.

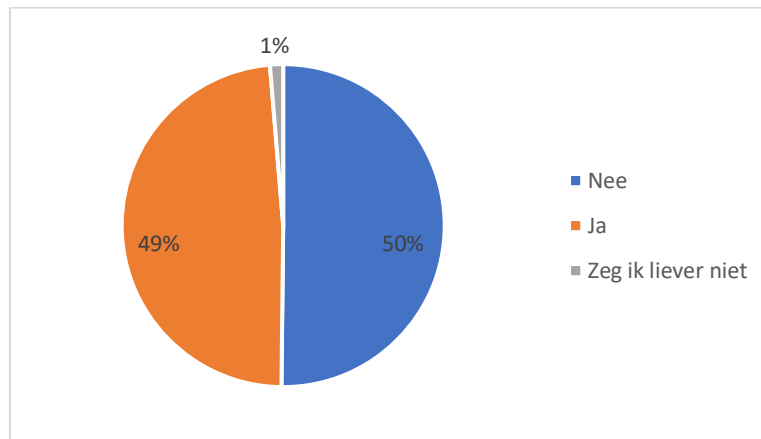
Helaas moeten we ook zoals in Vlaanderen vaststellen dat nog steeds 15% van de jongeren hier met niemand durft over te spreken⁴, hier kunnen we dus ook met onze school rond werken. Doordat de meeste leerlingen bij het aanklaarten van deze problematiek zich het meest vertrouwd voelen met leeftijdsgenoten zouden we gebruik kunnen maken van de leerlingenraad als bindmiddel tussen de leerlingen en de school.

Een eerste stap die we hebben genomen is het samenstellen van een werkgroep mediawijsheid waar minstens 1 leerkracht in zetelt die ook verantwoordelijk is voor de werking van de leerlingenraad. Bij het uitwerken van ons beleid rond cyberpesten gaan we ook leden van de leerlingenraad betrekken zowel van de eerste, tweede als derde graad.

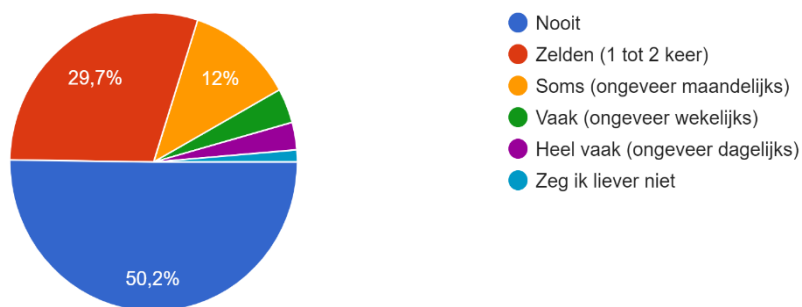
⁴ Vandenbussche, Callens, Van Hecke, & Godfroid, 2020

Heb je het afgelopen jaar gemerkt dat iemand anders online gepest werd of iets anders meemaakte online wat hem of haar van streek maakte?

Cyberpesten is geen verschijnsel dat alleen plaatsvindt tussen daders en slachtoffers, maar meestal zijn er ook nog omstaanders. Een omstaander is iemand die getuige is geweest van een cyberpestincident zonder daar zelf betrokken bij te zijn geweest.

De helft van onze leerlingen geeft aan dat ze het afgelopen jaar gemerkt hebben dat iemand online werd gepest. Dit cijfer ligt ver boven het Vlaamse gemiddelde van 25% in 2020 (in 2018 was dit nog 54% in Vlaanderen). Een verklaring kunnen we echter niet zoeken in het feit dat de berichten meestal persoonlijk worden verstuurd aangezien er een foutje in onze bevraging is geslopen en dat de optie "Iemand zei gemene dingen TEGEN mij via tekstberichten of online berichten" niet ingegeven is in de enquête.

In de enquête geven 20% van de omstaanders aan dat het cyberpesten maandelijks tot zelfs dagelijks gebeurde.

Als we de resultaten gaan bekijken per graad zien we dat het verschil klein is. De leerlingen van onze eerste graad merken een klein beetje meer gevallen van cyberpesten dan hun collega's uit de tweede en derde graad.

	1ste graad	2de graad	3de graad
Nee	48%	52%	51%
Ja	52%	48%	49%

De meeste leerlingen geven aan dat ze dit met de persoon zelf zouden bespreken gevolgd door met goede vrienden of klasgenoten en ouders. 25% bespreekt dit met niemand terwijl ze wel een grote impact kunnen hebben zeker als het slachtoffer dit zelf niet zou willen of kunnen doen.

13% van onze leerlingen zou het met de leerkracht bespreken wat toch wil zeggen dat de vertrouwensband tussen leerlingen en leerkrachten niet zo groot is om deze problematiek aan te kaarten. Dit kan ook voortvloeien uit de gedachten dat leerlingen zich dan als klikkers gaan zien of worden gezien en dat het pesten gaat verergeren (indien ze slachtoffer zijn) of dat ze bang zijn om zelf gepest te worden (indien ze omstaander zijn). We zitten hier boven het Vlaamse gemiddelde aangezien maar 7% naar een leerkracht zou stappen.

Het is ook belangrijk dat we naar de toekomst toe zorgen dat de slachtoffers meer vertrouwen krijgen in onze leerkrachten. Dit proberen we te realiseren doordat we leerkrachten ook gaan informeren hoe ze met deze problematiek zouden kunnen omgaan.

Het is heel belangrijk dat we de problematiek bespreekbaar maken en daar gaan we zeker als school op inzetten door zowel de leerkrachten, leerlingen als ouders te betrekken bij de problematiek en het opstellen van het beleid.

Bronnen

- Bastien, D., Callens, J., De Brabander, N., Godfroid, N., Vandenbussche, E., Vanhove, K., & Vanwynsberghe, H. (2018, mei 17). Apestaartjaren: De digitale leefwereld van kinderen en jongeren. Opgehaald van Mediawijs: <https://mediawijs.be/onderzoeken/resultaten-apestaartjaren-7-2018>
- Engelbos, V., Boone, B., Vanderlooy, V., & Follaets, A. (2019). WOW². Opgehaald van Pimento: <https://www.pimento.be/wp-content/uploads/2019/11/WOW2-Pimento.pdf>
- Lewyllie, C., Crombez, E., Tonsenst, S., & Verhelst, S. (2018). WOW. Opgehaald van Pimento: https://www.pimento.be/wp-content/uploads/2019/11/WOW_112019-1.pdf
- Vandenbussche, E., Callens, J., Van Hecke, M., & Godfroid, N. (2020, mei 28). De digitale leefwereld van jongeren. Opgehaald van Apestaartjaren: <https://drive.google.com/file/d/11GMiTZWn7j4mAm0U5gfbj2LUN7611MLf/view>
- Vandoninck, S. (2016, augustus 29). Welke jongeren worden vooral gecyberpest? Hoe gaan zij daarmee om? Inzichten en tips. Opgehaald van Stoppestennu!: <https://www.stoppestennu.nl/welke-jongeren-worden-vooral-gecyberpest-hoe-gaan-zij-daarmee-om-inzichten-en-tips>
- De Leeuw, M (2021) Enquête Cyberpesten Sint-Rombautscollege Mechelen.